

СЕРДЮК О.С., асп.

ДВНЗ "Донецький національний технічний університет",
м. Донецьк

КОНЦЕСІЯ ЯК ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ У ВУГІЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Розглянуто поняття терміну концесія, розглянутий досвід використання концесії під час НЕПу. Обґрунтована доцільність використання концесійної форми власності у вугільній галузі.

Актуальність. На сьогоднішній день вугільна промисловість України знаходиться у критичному стані. Більшість шахт є збитковими і дотуються з боку держави. Залучення приватного капіталу у галузь, може сприяти вирішенню цієї проблеми.

Мета дослідження. Обґрунтування доцільності використання концесійної форми власності у вугільній галузі України.

Основна частина. Як показує світовий досвід, в умовах трансформації економіки реструктуризація вугільної галузі полягала переважно у закритті збиткових підприємств та приватизації перспективних. Таким чином вугільна промисловість повністю переходила у приватну власність й держава не мала впливу на роботу галузі. Такий сценарій реструктуризації є ефективним у високо розвинутих країнах з ринковою економікою, коли держава за рахунок бюджетних коштів може надати соціальну допомогу вивільненим робітникам, й має цілковиту незалежність від власного вугілля.

В умовах України такий розвиток подій є неприйнятним тому що: по перше, державний бюджет України не в змозі виділити достатньо коштів для фізичної ліквідації шахт та надання соціальної допомоги вивільненим робітникам; по друге, Україна має велику залежність від власного вугілля, особливо в теперішніх умовах коли має велику ціну на газ.

Тому виходом з цієї ситуації є розвиток власної вугільної промисловості за рахунок залучення інвестицій. У зв'язку з цим уряд України прийняв рішення про передачу у концесію вугільних підприємств країни приватним інвесторам.

Згідно статті 406 «Концесійна діяльність в Україні» Господарського кодексу України, Концесія – це надання з метою задоволення суспільних потреб уповноваженим органом державної влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі вітчизняним або іноземним суб'єктам господарювання (концесіонерам) права на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) об'єктом концесії за умови взяття концесіонером на себе відповідних зобов'язань, майнової відповідальності і підприємницького

ризик [1, с.224].

Про ефективність використання концесії у вугільній промисловості свідчить досвід нової економічної політики (НЕП) 1921-28 рр. У квітні 1921 р. В.І. Ленін у промові «Про концесію та розвиток капіталізму» зазначив про необхідність залучення приватного капіталу у державний сектор економіки, при цьому він зазначив що влада залишається в руках народу а концесіонер у цьому випадку виступає у ролі тимчасового орендаря. У зв'язку з цим радянська влада дозволила залучення приватного капіталу в економіку країни, з метою відновлення промислового потенціалу після громадянської війни.

Такі заходи дозволили сконцентрувати фінансові кошти для відновлення вугільних шахт. При цьому держава передавала в користування концесіонерам шахти як цілісний майновий комплекс включаючи поверхневі споруди, підземні виробки та устаткування. До 1925 р. з 1604 шахт Донбасу були віддані в концесію 432, видобуток яких склав більше ніж 10% від загального видобутку, а кількість зайнятих шахтарів становила близько 120 тис. чол., або 10% працюючих у вугільній галузі регіону [2, с.4].

Проаналізувавши існування концесійної форми власності під час НЕПу можна відзначити що, за рахунок приватних інвестицій у державне господарство, була повністю відновлена промисловість країни. Після згорання НЕПу та націоналізації концесійних підприємств, Радянський Союз отримав розвинуті та прибуткові підприємства, завдяки чому у майбутньому періоді Радянська економіка розвивалась за рахунок власних коштів.

На даному етапі впровадження концесійної форми власності у окремі галузі економіки країни, дозволить модернізувати та покращити роботу підприємств. Законодавство України гарантує концесіонерам захищеність інвестицій та дотримання умов концесійного договору. Тобто концесіонер може бути впевнений, що він буде користуватися державним майном на встановлений період часу.

Згідно діючого законодавства, прийняття рішення про надання підприємства у концесійну форму власності здійснюється на конкурсній основі. Тобто з кількох претендентів, обирається той, який надасть найбільше коштів на розвиток підприємства та надасть перспективніший план розвитку підприємства.

В сучасних умовах, впровадження концесійної форми власності у вугільну промисловість, дозволить в першу чергу припинити датування підприємств галузі з боку держави, тим самим зменшивши навантаження на державний бюджет. А також за рахунок інвестиційних коштів переобладнати шахти, тим самим покращити умови праці.

За рахунок концесійних платежів будуть ліквідуватися збиткові та неперспективні шахти, створюватися нові робочі місця для робітників

ліквідованих шахт, будуватися нові підприємства вугільної галузі.

Великою перевагою надання підприємств вугільної галузі у концесію є те, що концесіонеру передається цілісний майновий комплекс, тобто разом зі своєю соціальною сферою – лікарнею, дитячим садком, клубом і т.п. А ще після підписання договору, концесіонер бере на себе всі борги, та зобов'язання підприємства. Це і сплата податків, і розрахунки з кредиторами, якщо такі існують [3, с.3].

Головна відмінність концесії від приватизації та оренди, полягає в тому що, майно, надане інвестору в концесію, залишається в державній власності, та після завершення терміну дії воно повертається уповноваженому державному органу. При цьому все нове та модернізоване устаткування також передається державі. Тобто договір концесії не є підставою для переходу майна із державної власності в приватну [3, с.3].

Висновки. Таким чином можна зазначити що, концесія є оптимальною формою реструктуризації вугільної промисловості у період трансформації економіки. Надання підприємств у концесійну форму власності дозволяє залучити приватні кошти для розвитку галузі в цілому, при цьому зберігаючи державне право власності. Окрім цього кошти отримані від концесії є значно більшими ніж кошти від оренди або приватизації.

Бібліографічний список

1. Хозяйственный кодекс Украины: Одиссей, 2008.
2. Рассуждай Л. М. Аналіз та удосконалення орендних відносин у вугільній промисловості / Л. М. Рассуждай, Є. М. Братков, А. Ф. Телюков // Уголь Украины. – 2004. — №7. – С. 3-6.
3. Тимощук Н. Концессия угольных предприятий как путь к инвесторам / Н. Тимощук // Голос Украины. – 2011. - №78. – С. 3.